

JOHN CHEEVER

BULLET PARK

Çeviri: AYÇA SABUNCUOĞLU

JOHN CHEEVER
BULLET PARK

Bullet Park, John Cheever

© 1969, John Cheever

© 2016, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Aralık 2016, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Editör: Berrak Göçer

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Davutpaşa Cad. Emintaş Kazım Dinçol San. Sit. No: 81/25-26

Topkapı-İstanbul

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-3360-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750733604

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

JOHN CHEEVER
BULLET PARK

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Ayça Sabuncuoğlu

JOHN CHEEVER, 1912'de Quincy, Massachusetts'te dünyaya geldi. Yazın hayatına, liseden kovulmasını öyküleştirecek başladı. İlk öykü derlemesi 1943'te yayımlandı, ilk romanı *Wapshot Kayıtları* ise 1958'de Ulusal Kitap Ödülü'nü aldı. Eserlerinde çoğunlukla Amerikan taşrasını ele alan Cheever, "banliyönün Çehov'u" olarak anılmaya başlandı. 1979'da yayımlanan toplu öyküleri Pulitzer Ödülü, Ulusal Kitap Eleştirmenleri Birliği Ödülü ve Ulusal Kitap Ödülü'ne layık görüldü. 1941'de Mary Winternitz'le evlenen Cheever hayatının son yıllarına kadar cinsel yönelimiyle ilgili sıkıntılarla ve alkolizmle boğuştu. 1982'de kanserden ölmeden birkaç ay önce Ulusal Edebiyat Madalyası'yla ödüllendirildi.

AYÇA SABUNCUOĞLU, 1972'de İstanbul'da doğdu. Avusturya Lisesi'ni ve Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Almanca ve İngilizceden çeviriler yapıyor. Kitaplarını çevirdiği yazarlar arasında Raymond Carver, Stefan Zweig, Heinrich Böll, Franz Kafka, Joseph Conrad, Uwe Timm, Martin Walser ve Daniel Kehlmann var.

Robert ve Susan Cowley'ye

BİRİNCİ BÖLÜM

I

Bana küçük bir tren istasyonu çiz öyleyse, hava karmarmadan on dakika önce. Peronun ilerisinde Wekonsett Nehri'nin suları, hüznünlü bir günbatımı kızılığını yansıtan. İstasyonun mimarisi tuhaf bir şekilde samimi, kasvetli ama ciddi değil, daha çok bir kameriyeyi, kulübeyi ya da yazlık evi andırıyor, gerçi bu iklimde kışlar sert geçer. Peron boyunca uzanan lambalar neredeyse elle tutulur bir kederle yanıyor. Olay yeri bir şekilde konunun tam ortasında görünüyor. Çoğu zaman uçakla seyahat ediyoruz, yine de ülkemiz, demiryolu ülkesi ruhunu korumuş gibi görünüyor. Sabahın üçünde, ismini bilmediğin ve asla öğrenemeyeceğin bir şehirde, yataklı vagonu uyanıyorsun. Bir adam, omuzlarında bir çocukla peronda duruyor. Bir yolcunun arkasından el sallıyorlar; ama çocuğun bu saatte ayakta ne işi var ve adam neden ağlıyor? Peronun ilerisindeki tali hatta ışıkları yanan bir yemekli vagon var, garson masada tek başına oturmuş, hasılatı topluyor. Bunun ilerisinde bir su kulesi, onun da ilerisinde iyi ışıklandırılmış boş bir sokak var. O zaman, bunun senin ülken olduğunu düşünüyorsun mutlulukla – eşsiz, esrarengiz ve uçsuz bucaksız. Uçaklarda, havaalanlarında ve başka milletlerin trenlerinde böyle duygulara kapılmıyor insan.

Bir tren istasyona varıyor, bir yolcu iniyor ve Hazzard isminde bir emlakçı tarafından karşılanıyor; zira kasabadaki evlerin tam yaşını, kullanışlılığını, değerini ve iyi olup olmadığını başka kim bilecek ki. “Bullet Park’a hoş geldiniz. Umarız burayı sever ve aramıza katılırsınız.” Mr. Hazzard her nasılsa Bullet Park’ta oturmuyor. İsmi, diğer tüm lisanslı emlakçılar gibi, boş arsalandaki ağaçlara çivilenmiş; ama işini bitişik köydeki küçük ofisten yürütüyor. Yabancı, karısını Hotel Plaza’da televizyon seyredirken bıraktı. Barınak arayışı neredeyse ilkel bir düzeyde devam ediyor gibi geliyor ona. Fiyatlar bugünlerde yüksek ve hiçbir yer insanın tam istediği gibi değil. Çizik içindeki boyalar ve eski ev sahiplerinin ıskartaya çıkardığı portatif eşyalar, ailede yaşanan bir ölümün ardından insanın tasnif ettiği kıyafetler ve kâğıtlar kadar canlı ve talepkâr görünüyor. Biliyor ki aradığı ev ya da daire en az iki kez rüyasına girmiş olmalı. Her şey bittiğinde, bahçe ekildiğinde ve mobilyalar yerleştirildiğinde yolculuğun zorlukları örtbas edilmiş olacak; ama bu akşam seyahat ve göçlerin kanlı hatırası damarlarında dolaşıyor. Bullet Park halkı oraya varmış olmaktan çok, orada kök salıp büyümüş olmaktan dem vurur; ama bu doğru değildi tabii. Kargaşa, nakliye kamyonları, yüksek faizli banka kredileri, gözyaşları ve çaresizlik, varışlarının ve ayrılışlarının çoğuna damgasını vurmuştu.

“Burası ticari merkezimiz,” diyor Hazzard. “Gelişmesi için her türlü planımız var. Şurası Powder Hill,” diyor Hazzard, sağ taraflarındaki ışıklı tepeye doğru başını sallayarak. “Size göstermek istediğim bir mülk var orada. Talep edilen fiyat elli yedi bin. Beş oda, üç banyo...” Powder Hill’in ışıkları pırıldıyor ve bacaları tütüyordu; pembe pelüş bir klozet kılıfı çamaşır ipinden uçtu. Golf sahasında dolaşan ateşli ve kindar bir yeniyetme tarafından uzak mesafeden bakıldığında, pelüş parçası Powder

Hill'in onayı, tazminatı, mükâfatı ve sancağı gibi görünüyordu; arkasında eş değıştirme, Yahudi karşıtlığı, içkiyle mücadele alanlarındaki ruhsal iflaslardan oluşan lejyonlar, dar İngiliz ayakkabıları içinde uygun adım yürüyordu. Hepsinin canı cehenneme, diye düşündü yeniyetme. Kimsenin altında kitap okumadığı parlak ışıkların canı cehenneme, kimsenin dinlemediği kesintisiz müziğin canı cehenneme, kimsenin çalamadığı kuyruklu piyanoların canı cehenneme, en ücra köşesine kadar ipotekli beyaz evlerin canı cehenneme, derilerini giydikleri vizonları beslemek için okyanustaki balıkları yağmalayanların canı cehenneme ve tek bir kitabın, pembe brokar ciltli bir telefon rehberinin durduğu rafların canı cehenneme. İkiyüzlülüklerinin canı cehenneme, samimi-yetsizliklerinin canı cehenneme, kredi kartlarının canı cehenneme, insan ruhunun yabancıllığını hiçe saymalarının canı cehenneme, kusursuzluklarının canı cehenneme, zamparalıklarının canı cehenneme ve hepsinden öte, hayata anlam katan o gücü, uygunsuzluğu, rengi ve şevki ondan söküp aldıkları için hepsinin canı cehenneme. Ağlayın, inleyin, uluyun.¹

Ama yeniyetme, her yeniyetme gibi yanılıyordu. Wickwire'ları alın örneğın; Hazzard ile gezgin, Wicker'ların beyaz evinin (tahminî yeniden satış fiyatı: 65.000\$) önünden geçmekteydi. Yeniyetme, Powder Hill'in toplumsal âdetlerine saldırıyorsa, Wickwire'lar şahane bir hedef olurdu. Çekiciydiler, parlak zekâlıydılar, göz kamaştıracıydılar ve randevu defterleri İşçi Bayramı'ndan 4 Temmuz'a kadar tamamıyla doluydu. Kelimenin tam anlamıyla toplumsal işçilerdi –ayın yöneten papazlar–, çekiciliklerini ve parlak zekâlarını işlerin toplumsal bir

1. Shakespeare, *Kral Lear*, çev. Özdemir Nutku, İş Bankası Kültür Yay., İstanbul, 2015, s. 159. (Ç. N.)

düzeğe ulaşması için kullanırlardı. Onlar, yeri ve zamanı geldiğinde kokteyl partileri ile akşam yemeklerinin toplumun refahı için köy ihtiyar heyeti, okul yönetim kurulu ve belediye hizmetleri kadar önemli olduğunu anlayan insanlardı. Bu kadar az altarı olan –tam olarak dört tane– ve hiçbirinde kurban sunulmayan bir toplum için, kendini adamış ciddi ayin papazları olarak bir kurban altarı uydurmuş gibiydiler; bu altarda tam anlamıyla et ve kan sunmuşlardı. Her zaman merdivenden yuvarlanıyor, sivri kenarlı mobilyalara çarpıyor ve arabalarını çukurlara sokuyorlardı. Bir partiye geldiklerinde iki dirhem bir çekirdek giyinmiş olurlardı ama kadının sağ kolu askıda olurdu. Erkek sakat bacağına altın topuzlu bastonla destekler ve güneş gözlüğü takardı. Kadın düşüp kolunu burkmuştu. Erkek bacağına kışın kırmıştı; güneş gözlüğü de kış sonlarında ayın, özlem dolu ve şaşkına dönmüş bir genç tarafından gözlemlenen bulutlarla örtülü ayın büründüğü çarpıcı kızılıklarla pembelikleri barındıran bir morluğu saklıyordu. Sakatlıkları parlak zekâlarına gölge düşürmüyordu. Aslında hemen her zaman bir uzuvları askıda, kol ya da bacakları sargılı, bir yerleri yara bantlı halde boy gösteriyorlardı.

Parlak zekâları, ayin papazı olarak şevkleri ciddi bo-yutlarda. Öğle ve akşam yemeğini üç gün arka arkaya dışarıda yedikleri sıradan bir hafta sonunun ardından, rollerinin ciddiyetini takdir etmenin en iyi zamanı, pazartesi sabahının ışığının uyurken üzerlerine vurduğu an. Alarm çaldığında erkek telefon çaldı sanıyor. Çocukları okula gitmiş, erkek bir tanesinin hasta ya da başının dertte olduğu sonucunu çıkarıyor. Çalanın telefon değil de alarm olduğunu anladığında ayaklarını yere basıyor. Sızlanıyor. Küfrediyor. Ayağa kalkıyor. Kendini içi boş biri gibi hissediyor ama bağırsakları daha geçenlerde çıkarılmış, canlı ışıklar ve hayati organlarla dolu olmanın

nasıl bir şey olduğunu hatırlayabiliyor. Kadın acıyla inleyip yüzünü yastıkla örtüyor. Kendini acı dolu bir boşluk olarak hisseden erkek koridordan geçip banyoya gidiyor. Aynada kendine bakınca dehşet ve tiksintiden yüksek sesle haykırıyor. Gözleri kızarmış, yüzü çizgilerle kaplı, sarı saçları beceriksizce boyanmış gibi. Bir an için o tuhaf kendini korkutabilme gücüne sahip oluyor. Yüzünü bol suyla yıkayıp tıraş oluyor. Enerjisini tüketiyor bu, koridordan geçip tekrar yatak odasına geliyor, daha sonraki bir trene bineceğini söylüyor, yatağa geri dönüyor ve battaniyeyi yüzüne çekip sabahı dışarıda bırakıyor. Kadın inleyip ağlıyor. Sonra yataktan çıkıyor; geceliği çekici poposuna takılmış. Banyoya gidiyor ama aynanın önünden geçerken gözlerini kapıyor. Yatağa dönünce yüzünü yastıkla örtüyor ve ikisi de yüksek sesle sızlanarak öylece yatıyor. Derken erkek yatakta kadının olduğu tarafa kayıyor ve zahmetli bir aşk meşk işine girişiyorlar; bu onları yirmi dakika meşgul ediyor ve ikisinde de ağır bir baş ağrısı bırakıyor. Erkek 08.11'i, 08.22'yi ve 08.30'u kaçırdı. "Kahve," diye mırıldanıp bir kez daha yataktan çıkıyor. Alt kattaki mutfağa iniyor. Mutfaka adım atıp da eviyenin yanındaki rafta duran boşları gördüğünde bir kez daha acıyla haykırıyor.

Bir nedamet panteonundaki tanrılar gibi dizilmişler oraya. Niyetleri, onu dizlerinin üzerine çöktürüp zorla dua okutmak gibi. "Boşlar, ah boşlar, Jack Daniels ve Seagram Distillers uğruna merhamet edin bana, merhametli boşlar." Sabit boşlukları onlara zalim ve tenkitçi bir görünüm veriyor. Etiketleri -İskoç viskisi, cin ve burbon- Çin iblislerinin vahşiliğine sahip ama diz çökerek onları yatıştırmaya çalışırsa merhametsiz olacaklarına dair kesin bir his var içinde. Onları çöp sepetine bırakıyor ama bu onların gücünü yok etmiyor. Ocağa su koyuyor ve kör bir adam gibi el yordamıyla duvar boyunca

ilerleyerek yatak odasına geri dönüyor; orada karısının acıyla haykırdığını duyabiliyor. “Ah, keşke ölsem,” diye haykırıyor kadın, “keşke ölsem.” “Haydi, haydi canım,” diyor erkek samimi bir tavırla. “Haydi, haydi.” Temiz bir takım elbise, bir gömlek, bir kravat ve ayakkabıları dizi-iyor, sonra da yeniden yatağa girip battaniyeyi yüzüne çekiyor. Saat dokuz olmak üzere, bahçe ışıkla dolmuş. Köşedeki okul otobüsünü duyuyorlar, Marsden’ların öğ-
lu için korna çalıyor. Hafta, şahane günler geçidine baş-
ladı. Çaydanlık ılık çalmaya başlıyor.

Erkek üçüncü kez yataktan çıkıyor, mutfağa geri dö-
nüp kahve yapıyor. İkisi için bir fincan getiriyor. Kadın
yataktan çıkıyor, yüzünü aynada incelemeyi yapıyor,
sonra da yatağa geri dönüyor. Erkek iç çamaşırlarını giyi-
yor ve o da yatağa geri dönüyor. Bir saat boyunca bir
aşağı bir yukarı, bir içeri bir dışarı gidip geliyorlar, haya-
tın akışına yeniden katılmaya uğraşıyorlar; nihayet erkek
giyiniyor, vertigo, melankoli, bulantı ve aralıklı ereksi-
yonlarla kıvrınarak işkence trenine biniyor – pazartesi
sabah 10.48.

Wickwire’ların pazartesi sabahlarının ikiyüzlü bir
tarafı yoktu; yeniyetme de bir yere kadar.

Yabancı, bu yerin çok sakın görüldüğünü gözlemle-
yebilir; ıssız arazinin seslerinden –martılar, trenler, acı ve
aşk çığlıkları, gıcırdayan şeyler, çekiçle vurmalar, silah ses-
leri– uzaklaşıp iç kesimlere gelmiş gibiler; sestem arındırıl-
mış bu bölgede bir çocuk bile piyano çalışmıyor. Howes-
ton’ların eviyle (7 oda, 5 banyo, 65.000\$) Welcher’ların
evinin (3 oda, 1 buçuk banyo, 31.000\$) önünden geçiyor-
lar. Farların ışığından rüzgârla uçuşan sarı karaağaç yap-
rakları, bir kredi kartı, patates cipsleri, faturalar, çekler ve
küller geçiyor. Bu yer için yazılmış şarkılar var mıdır, diye
merak ediyor yabancı; var. Çocuklara söylenen ve çocuk-
larca söylenen şarkılar, yemek pişirirken söylenen şarkılar,

Kaderleri adlarının esrarengiz bağıyla kesişen iki komşu, Eliot Nailles ile Paul Hammer: çiviler ile çekiç. Nailles, banliyö treniyle şehirdeki işine gidip gelen, ailesine sonsuzca bağlı bir adamdır. Hammer ise evlilik dışı doğmuş, kendi deyimiyle "efkâr"dan mustarip bir yarı delidir. Dünyayı gezdikten sonra, içindeki huzursuzluğu dindirebilmenin tek çaresinin banliyöde birini öldürmek olduğuna karar verir ve bunun için Bullet Park'a yerleşir.

20. yüzyılın en önemli yazarlarından John Cheever, bu çarpıcı romanında, öykülerinin de ana mekânı olan Amerikan banliyösünü teşrih masasına yatırıyor; birbirinin kopyası beyaz evlerde yaşayanların şaibeli "normallik"lerini hicivli bir dille irdeliyor. *Bullet Park*, Amerikan rüyasının trajikomikliğini ifşa eden bir kara mizah romanı.

"Sadece Cheever külliyatı değil, bildiğim tüm romanlar içinde başlı başına bir sınıf oluşturan bir eser."

– Joseph Heller

"John Cheever büyülü bir gerçekçi ve ılıttılı öykülerinde, *Bullet Park*'la *Falconer* gibi eşsiz romanlarında karşılaştığımız üslubu, savaş sonrası Amerikan edebiyatının diğer bütün öncü yazarlarının üslubu gibi renkli ve özgün."

– Philip Roth

